

להפסיק לברבר, להתחיל לדבר!

תדברו על רעיונות, זה לא טלוויזיוני, דאגו ל"אירועים" שאפשר לצדם אותם.

מה זה "אירוע"? פצצה ברחוב, איחוד, פילוג, הופעה לפני נשות הדסה, הלוויה, פלוגי מצטרף, הפגנה עם שפיכות דמים.

מה זה "לאירוע"? איסוף הסברה, שבה מסבירה תנועה ברצינות איך היא מתכוונת לפעול כדי לקרב את השלום, גיבוש תוכנית להצלת המדינה, רעיון מפורט לשינוי סדרית-שילטון.

מיפלה שאינה בשילטון אינה יכולה ליצור אירועים לגיטימיים. אין היא נפגשת עם נשיא ארצות-הברית, אין היא מקבלת מיסדר של צה"ל, היא צריכה לסברק אירועים.

וכך, ברגע זה, יושבים כמה ממיטב המוחות בארץ ואינם חושבים על הרכיבים להצלת המדינה, לשינוי פניה, לשיפור איכות-החיים בהם, חושבים על המצאת תעודים ופעולות טלוויזיוניות.

ובצדק, שהרי אם לא יעברו את מחסום הטלוויזיה, הם לא יתקיימו, וגם התוכנית המדינית והחברתית המזוהה והצודקת ביותר לא תעזור למיפלה שאינה.

ל זה שונה מאד מתמונת האגורה היוונית, והיא אגורה, שבה יש סלקציה של מועמדים.

יומן אירועים, זכה בגיוני רישמי של יוצר ועדת-הבחירות המרכזית, האיש הפוליטי המרכזי בתוכנית מבט התפטר מתפקידו והפך למחרת היום יועץ בכיר של ידיו.

איתה שעה קיים בטלוויזיה חרם או כימעט-חרם על כל המיפלות החוץ-פרלמנטריות האחרות, מלבד מיפלותו של אריק שרון, שגם היא מיפלה טלוויזיונית בעיקרה. **לענין הבחור הישראלי נשקפת עתה תמונה שבה קיימות שדוש וחצי מיפלות — המערך, הליכוד, ידיו ואריק, את התמונה הזאת יצרה הטלוויזיה. אחרי שנוצרה על המסך, היא קורר מת עוד וגידים במציאות.**

החיים הולכים אחר המסך, מי שנאמר עליו שהוא גדול, הופך גדול — כי האנשים רוצים להיות עם הגדול. מי שנגזר על המסך, עלול להיגזר גם במציאות — כי רק אנשים חזקיאופי במיוחד מוכנים להיות עם המעטים.

אבל עיוות זה של פרופורציות אינו התרומה העיקרית של הטלוויזיה למערכת-בחירות זו. יש תרומה נוספת, חשובה ומסוכנת עוד יותר, הפילוסוף של אמצעי-התיקשורת, מארשאל מקלוהאן, טבע את הסיסמה: "כלי-התיקשורת הוא המסר". **כלומר: כלי-התיקשורת אינו מכשיר מבני, המוסר מודע, המודע מתאים את עצמו לאופי כלי-התיקשורת המוסר אותו, עד כדי כך ש-מהות הכלי משנה תוכן הדברים.**

למשל: אותה ידיעה עצמה, הנמסרת ביומן, ברדיו ובטלוויזיה, הופכת למעשה לשלוש ידיעות שונות, ביגלל צורת-ההגשה בעיתון (כותרת, מיקום, ניסוח), ברדיו (נימת-הקול, שיבוץ) ובטלוויזיה (הצד החזותי).

חשוב עוד יותר: שלושת כלי-התיקשורת יבחרו בשלוש ידיעות שונות, על פי התאמתן לאופי המיוחד של כל אחת מהן. הטלוויזיה תבחר בחומר המתאים להגשה חזותית, הרדיו יבחר בחומר המתאים להגשה קולית, העיתון יבחר בחומר המתאים להגשה בדפוס. **צריכים להבחין את המהות המיוחדת של**

מי שרצה להיבחר ביוון העתיקה למישרה ציבורית, היה הולך אל ה"אגורה", ככיר-השוק, שם היה נואם לפני הציבור ומבקש את אמון.

כך פעלה הדמוקרטיה הראשונה. השתמשתי בדוגמה זו לפני שנים, כאשר דנה הכנסת בהצעה להקים בישראל טלוויזיה, רבים מן הח"כים התנגדו לכך. חסידי ברוג'ריון זכרו את התנגדותו לכלי זה, שבו ראה תיבה של שוטים. אנשי חרות התנגדו לו והם, בחששם שמא ישמש מכשיר בידי מיפלות-השילטון.

באותו דיון בכנסת הייתי החסיד הנלהב ביותר של הטלוויזיה, הזכרתי את דוגמת האגורה, ואמרתי שהטל-וויזיה מחזירה את ימי הדמוקרטיה המקורית. כל מועמד יופיע בטלוויזיה ויגיע באמצעותה אל כל בוחר. הבוחרים יראו במרעייניהם את כל המועמדים, ישמעו מה בפהם ויוכלו לבחור ביניהם, כיאה לאזרחים בני-הדור, בעלי ידיעה עצמאית.

הייתי נאיבי. עתה מתברר יותר ויותר כי הטלוויזיה אינה יוצרת מגע בלתי-אמצעי בין המועמד והבוחר. להיפך: הטלוויזיה יוצרת מגע אמצעי, היא-עצמה עומדת באמצע, בין המועמד והנבחר. אין המועמד רואה את הבוחר, ואין הבוחר רואה את המועמד. שניהם רואים רק את אמצעי-התיקשורת.

אם ניקח בדגמה שנייה מיוון העתיקה: הבוחר דומה עתה לאיש המפרסם של אפלטון, המשל מתאר אדם הנמצא במערה ואינו יכול להסתכל החוצה. הוא רואה רק את קיר מערתו, שעליו מוטלים הצללים של האנשים המסתובבים בחוץ. נדמה לו שצללים אלה הם המציאות.

על מסך הטלוויזיה מופיעים צללים — צללים מעוותים, מפוברקים, עכבר יכול להיראות כמו אריה, ופיל יכול להיראות כמו גזע. **בין הצללים האלה נדרש האזרח לבחור.**

בשתי מערכות-הבחירות הקודמות מילאה ה-טלוויזיה תפקיד מישני בלבד. שום מיפלה לא תיכונה את מערכת-הבחירות שלה על-פי הטלוויזיה. תרומת המסך הקטן למערכת הצטמצמה

מועמד ידיו: המצאה של הטלוויזיה?

מישהו קובע מי יופיע וינאם בה, ומי לא. מי ייראה בה כענק בגובה של שמונה מטרים, ומי ייראה בה כגמד. זוהי אגורה שכל המופיעים בה הם אלמים-חרשים, המזויזים רק את השפתיים, מנענעים באוזניים (אם הם מסוגלים לכך), מרקדים ומקפצים, מבלי לומר דבר, אם זוהי דמוקרטיה, או דרמוס יאוי ל-קראטוס!

האם זה חייב להיות כך? האם זוהי גזירה משמיים, שם שולט אל טלוויזיוני בעל אנטנה? הטלוויזיה הישראלית מלאה באנשים טובים, בעלי רצון טוב, כישרון ותחושה דמוקרטית נורמלית, המסורים לעבודתם. הצרה היא שרובם עדיין לא תפסו את השפעת הטלוויזיה על מהות המישטר, הם נגררים בעצמם אחרי המכשיר המופקד בידיהם, תחת שישתלטו עליו.

אם איננו רוצים שהטלוויזיה תהפוך אחד הקברנים של הדמוקרטיה הישראלית, גולם הקס על יוצרו — יש לעצור תהליך זה.

הטלוויזיה יכולה להיות אגורה, זירה להתמודדות חופשית של ידיעות ורעיונות, אין היא חייבת להיות תיבת-שוטים, שבה מתמודדת מיקסורת ימנית עם מישקפיים שמאליים. אפשר לדבר בה ברצינות על שלום ומיל-המה, שחיתות ועוני, תוך מתן הזדמנות שווה לכל הידיעות לשכנע את הציבור.

הציבור רוצה לדעת, הוא רוצה שיתייחסו אליו כאל בוחרים אחראיים, ולא כאל אוסף דבילים. טלוויזיה טובה יכולה — וצריכה — להתייחס אליו כך.

טלוויזיה

הטלוויזיה, כדי לעמוד על השפעתה הכבירה שיש לה על עצם מהותה של הדמוקרטיה הישראלית.

לפני כמה שבועות הואילה הטלוויזיה להעמיד לרשותי כמה שניות מזמנה היקר-מפיו, כדי להודיע על החלטתי להתייצב לבחירות.

למחרת היום פגשתי ידידה, "היית אתמול מצויין!" אמרה בסיפוק.

"מה מהדברים שאמרתי מצא חן בעיניך?" חקרתי, "אה-אה-אה..." גימגמה הידידה, לא היה לה מושג מה אמרתי.

כל מי שהופיע אי פעם בטלוויזיה מכיר חוויה זו. ראו אותך, התרשמו ממך כך או אחרת, לא שמעו (או שמעו ואין זוכרים) מידה כמה שאמרתי.

המומחים מייצעים למראיין איך להתלבש, איך לשבת, איך להתנהג, איך להרים ולהוריד את קולו, איך להשתמש בידים ובגבות-העניניים, ובעיקר: לא להגיד כלום.

במובן רחב עוד יותר זה נכון גם לגבי מיפלה, כבר ראינו את ידיו, תמיר וחבריהם עשרות פעמים על המסך הקטן, במהלך מערכת-בחירות זו. בכל ההופעות האלה לא אמרו מילה משמעותית אחת על הבעיות העומדות, כביכול, להכרעה, השטחים, אש"ף, הקציב-הביטחון, מסי-ההכנסה, בורות-חובה, דתי-מדינה, איני פלציה, אבטלה, לכל היותר — כמה מילים סתמיות.

בירבורים קוסמיים של יחסי-ציבור, אם כן — מה היה תוכן ההופעות האלה בטלוויזיה?

מתאחדים עם "שינוי", הלוי מצטרף, הכוהן מצטרף, לא מתאחדים עם ל"ע, נפגשים עם שרון, מתאחדים עם תמיר, ישיבה על ההנהלה, הופעה לפני סטודנטים, מכניסים את המיקסורת לפה, מוציאים את המיקסורת מהפה, לא מתאחדים עם שולמית אלזני, מרכיבים ממשלה.

לאמריקאים יש מידה קודעת אחת לכל ה-פעילויות האלה: BALONEY.

המיפלה המוצגת בטלוויזיה יותר מכל שאר המיפלות ביחד, המיפלה שהטלוויזיה היתה המיילדת והאומנת שלה, עדיין אף אמרה אף מילה משמעותית אחת על הבעיות שיקבעו את גורלה של המדינה בשנים הקרובות. שאלות של חיים ומוות, דם הבנים ורעב הזקנים.

הכלי הוא המסר, הטלוויזיה יוצרת את המהות, המומחים אימרים לכל המיפלות: את

בעיקרה בשידורי-הבחירות הגלויים, שחולקו על-פי המפתח המיפלותי.

כמו כל דבר בישראל, פועל מפתח זה על-פי העיקרון: העשיר צריך להיות עשיר יותר, העני צריך להיות עני יותר, מיפלה שיש לה, צריכה לקבל יותר, מיפלה שאין לה, אינה צריכה לקבל כימעט כלום.

המערך דיבר במשך שעות על גבי שעות, הרשימות החדשות והקטנות דיברו עשר דקות, מכיוון שכמעט כולם היו משעממים, זה לא היה חשוב.

זה היה בעבר הרחוק, לפני יותר משדוש שנים. אפשר לחשוב על כך רק בנוסטאלגיה.

בחירות של 1977 ממלאת הטלוויזיה תפקיד דומיננטי — תפקיד שהוא הרסני ומסוכן דווקא משום שרוב העוסקים בכך אינם מודעים לו.

ניקח את התופעה הבולטת ביותר של השנה: מיפלותו של ייגאל ידיו, היא כל-כולה יצירת-כפיה של הטלוויזיה, אפשר לומר: זוהי מיפלות-הטלוויזיה הראי-שונה שקמה בישראל.

אין זה מיקרה שהסגנון הראשונה של תופעה זו, אמנון רובינשטיין, היה חביבה של תיבת-התמונות, רובינשטיין הוא אדם רבי-צדדי, גם פרופסור וגם עיתונאי-פרשן, אבל המוני בתי-ישראל הכירוהו במשך שנים רבות ככוכב הבדור האינטלקטואלי בטלוויזיה, הוא כנס לכל בית בישראל כמנהל התוכנית בווראנג, שם הופיע כמנחה, כאינטלקטואל המפשר בין המחנות בכל שאלה, כאיש סביר ומתון שיש לו מה לומר על כל נושא, בנועם ובשיקול-הדעת.

כאשר התגבשה לבו של ייגאל ידיו התשוקה לקאריירה פוליטית, הבטיח לעצמו קודם-כל תוכנית טלוויזיונית על עתיקות, כך הופיע בכל בית בישראל, מדי חודש, במסווה של פרופסור סימפאטי, שקול, ידען, חכם ולאומי, תוכנית זו נמשכה עד השבוע האחרון, כאשר הציג בה ידיו את אחד מפעילי מיפלותו, עובדיו-טטר במוזיאון, כ"מומחה לגילוי זויפים ארכיאולוגיים".

למן הרגע שיצאה לאוויר העולם, היתה המיפלה החדשה מתואמת עם הטלוויזיה, היתה לה לידה טלוויזיונית, ללא צירים, מיטתי הלידה היתה תוכנית "מוקדי".

מאז קיימת ונושמת המיפלה החדשה באמצעות הטלוויזיה, כל גירוק וכל שיהוק של ידיו-מיר-רובינשטיין וזכה בסיקור, כל אדם המצטרף לתנועה מופיע בה בהבלטה, כל מסיבת-עיתונאים שלה הופכת בה למאורע, תשדיר-שירות ארוך שלה, ששובץ בתוכנית השבוע —